

De pågældende og deres bisidder har derfor haft vanskeligt ved at tilrettelægge deres forsvar på tilfredsstillende måde.

Denne kritik har udvalget taget højde for ved at foreslå, at der bl.a. indføres regler om,

- at den minister eller embedsmand, hvis forhold undersøges, sikres ret til bisidder;
- at bisidderen har ret til kopi af alt det materiale, der indgår i undersøgelsen, og ret til at overvære alle møderne i undersøgelseskommissionen eller i retten;
- at bisidderen kan anmode kommissionen om at foranstalte bevisførelse, ligesom bisidderen kan foretage en uddybende afhøring af de personer, der har været afhørt af undersøgelseskommissionens medlemmer, eller den person, der er udpeget til det;
- at undersøgelseskommissionen inden afhøringen skal orientere den berørte minister og embedsmand om de forhold af faktisk og eventuelt retlig karakter, som undersøgelsen vedrørende den pågældende omfatter;
- at undersøgelseskommissionen efter bevisførelsen skal orientere den berørte minister og embedsmand om de faktiske og eventuelt retlige forhold vedrørende den pågældende, som kommissionen overvejer at give udtryk for i sin beretning;
- at den berørte minister eller embedsmand og den pågældendes bisidder ved undersøgelsens afslutning har ret til at komme med en skriftlig udtalelse vedrørende de spørgsmål af faktisk og eventuelt retlig karakter, undersøgelsen rejser vedrørende den pågældende.

3.4. Undersøgelsesretterne har i praksis normalt haft til opgave at undersøge og klarlægge et begivenhedsforløb og at vurdere, om der var udvist fejl eller forsømmelser, som kunne give anledning til, at et retligt ansvar søgtes gennemført mod nogen af de involverede personer.

Kommissoriet for Sparekassen Nordjyllands overtagelse af engagementer fra Himmerlandsbanken afveg imidlertid væsentligt herfra. Undersøgelsesretten skulle ikke undersøge faktum med henblik på at vurdere spørgsmålet om enkeltpersoners ansvar, men med henblik på at tage stilling til en partstvist mellem Sparekassen Nordjylland og staten.

Nedsættelse af en undersøgelsesret for at tage stilling til en partstvist har også givet anledning til kritik, jf. højesteretspræsidentens ovennævnte skrivelse.

Denne kritik er efter udvalgets opfattelse berettiget. En undersøgelseskommission bør derfor ikke kunne nedsættes for at tage stilling til en partstvist.

En undersøgelseskommission bør heller ikke kunne nedsættes for at undersøge og klarlægge et faktisk begivenhedsforløb med henblik på, at der efterfølgende kan tages stilling til en partstvist. Der henvises til kapitel 2, afsnit 3.2.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til kapitel 1

Nedsættelse af en undersøgelseskommission

Til § 1

Til stk. 1

Efter de gældende regler er det justitsministeren, der træffer beslutning om at nedsætte en undersøgelsesret. Justitsministeren udpeger endvidere undersøgelsesrettens medlemmer m.v. Folketingets indflydelse på justitsministerens beslutninger er sikret gennem de politiske kontrol- og ansvarsmekanismer.

Justitsministerens kompetence bør opretholdes. Der henvises til udvalgets overvejelser i kapitel 2, afsnit 3.5.6.

I overensstemmelse hermed fastsættes det i bestemmelsen, at justitsministeren har kompetencen til at nedsætte en undersøgelseskommission.

Der skal ikke foreligge nogen kongelig resolution, inden justitsministeren nedsætter en undersøgelseskommission.

Justitsministeren skal ikke høre Folketinget eller have Folketingets godkendelse af undersøgelseskommissionens kommissorium, inden der træffes beslutning om at nedsætte en undersøgelseskommission. Folketinget vil dog utvivlsomt som hidtil jævnligt medvirke i beslutningen om, hvorvidt en undersøgelseskommission bør nedsættes, og hvordan kommissoriet skal fastlægges, idet nedsættelse af en undersøgelseskommission fortsat jævnligt vil fremstå som resultatet af debatter i Folketinget eller i folketingsudvalg.

Af det kommissorium, som justitsministeren udarbejder, skal fremgå, hvilke forhold undersøgelseskommissionen anmodes om at undersøge, og hvilke opgaver undersøgelseskommissionen anmodes om at udføre i forbindelse hermed. Der henvises om opgavetyperne til bemærkningerne til § 4.

Det er alene forhold i »den statslige forvaltning«, som en undersøgelseskommission efter lovforslaget kan anmodes om at undersøge. Udtrykket »den statslige forvaltning« omfatter bl.a. departementer, direktorater og styrelser samt lokale og regionale statslige organer. Udtrykket omfatter endvidere nævn og råd og særlige forvaltningssubjekter.

Udenfor vil falde undersøgelse af forhold i den kommunale forvaltning, herunder i kommuner og